

Terza declinazione

Appartengono alla terza declinazione i nomi maschili e neutri imparisillabi. I maschili hanno al nominativo singolare la desinenza in *-a(s)*, *-à(s)*, *-ù(s)* e *ò(s)* {-α(ς), ά(ς), ού(ς), ό(ς)}, i neutri invece quella in *-a* {-α}.

Maschili in *-ά(s)*, *-a(s)* {-ά(ς), -α(ς)}

		Singolare	
Nom.	<i>o</i> {ò=il}	<i>fagà</i> {φαγά=mangione}	<i>rìga</i> {ρήγα=re}
Gen.	<i>tu</i> {τοῦ=del}	<i>fagà</i> {φαγά}	<i>rìga</i> {ρήγα}
Acc.	<i>ton</i> {τὸν=il}	<i>fagà</i> {φαγά}	<i>rìga</i> {ρήγα}
		Plurale	
Nom.	<i>i</i> {οἱ=i}	<i>fagàdi</i> {φαγάδοι}	<i>rigàdi</i> {ρηγάδοι}
Gen.	<i>ton</i> {τῶν=dei}	<i>fagàdo</i> {φαγάδω}	<i>rigàdo</i> {ρηγάδω}
Acc.	<i>tus</i> {τοὺς=i}	<i>fagàdu</i> {φαγάδου}	<i>rigàdu</i> {ρηγάδου}

Maschili in *-u(s)* {-οὐ(ς)}

		Singolare		Plurale
Nom.	<i>o</i> {ò=il}	<i>pappù</i> {παππού=nonno}	<i>i</i> {οἱ}	<i>pappùdi</i> {παππούδι=nonni}
Gen.	<i>tu</i> {τοῦ=del}	<i>pappù</i> {παππού}	<i>ton</i> {τῶν}	<i>pappùdo(n)</i> {παππούδω(ν)}
Acc.	<i>ton</i> {τὸν=il}	<i>pappù</i> {παππού}	<i>tus</i> {τοὺς}	<i>pappùdu</i> {παππούδου(ς)}

Maschili in *-ò(s)* {-ὀ(ς)}

		Singolare			Plurale	
Nom.	<i>o</i> {ò}	<i>jo</i> {γιό=figlio}	<i>pettherò</i> {πεθερὸ =suocero}	<i>i</i> {οἱ}	<i>jùdi</i> {γιοῦδι}	<i>pettherùdi</i> {πεθεροῦδι}
Gen.	<i>tu</i> {τοῦ}	<i>jù</i> {γιοῦ}	<i>pettherù</i> {πεθεροῦ}	<i>ton</i> {τῶν}	<i>jùdo</i> {γιούδω}	<i>pettherùdo</i> {πεθερούδω}
Accu.	<i>ton</i> {τὸν}	<i>jo</i> {γιό}	<i>pettherò</i> {πεθερὸ}	<i>tus</i> {τοὺς}	<i>jùdi</i> {γιοῦδου}	<i>pettherùdu</i> {πεθεροῦδου}

Neutri in -a {-α}

		Singolare		
Nom.	<i>to</i> {τὸ}	<i>àla</i> {ἄλα=sale}	<i>Krèa</i> {κρέα=carne}	<i>stòma</i> {στόμα=bocca}
Gen.	<i>tu</i> {τοῦ}	<i>alàtu</i> {ἀλάτου}	<i>Kreàtu</i> {κρεάτου}	<i>stomàtu</i> {στομάτου}
Accu.	<i>to</i> {τὸ}	<i>àla</i> {ἄλα}	<i>krèa</i> {κρέα}	<i>stòma</i> {στόμα}
		Plurale		
Nom.	<i>ta</i> {τὰ}	<i>àlata</i> {ἄλατα}	<i>Krèata</i> {κρέατα}	<i>stòmata</i> {στόματα}
Gen.	<i>to(n)</i> {τῶ(ν)}	<i>alàto</i> {ἀλάτω}	<i>Kreàto</i> {κρεάτω}	<i>stomàto</i> {στομάτω}
Acc.	<i>ta</i> {τὰ}	<i>àlata</i> {ἄλατα}	<i>Krèata</i> {κρέατα}	<i>stòmata</i> {στόματα}

Femminili ossitoni imparisillabi in -à, -a {-ά, -α} e -ì {-ή}

		Singolare		
Nom.	<i>i</i> {ή}	<i>pettherà</i> {πεθερά=suocera}	<i>thìa</i> {θεία=zia}	<i>scederfi</i> {ᾄδεσφι=cugina}
Gen.	<i>tis</i> {τῆς}	<i>pettherà</i> {πεθερᾶ}	<i>thìa</i> {θεία}	<i>scederfi</i> {ᾄδεσφι}
Acc.	<i>tin</i> {τῇ(ν)}	<i>pettherà</i> {πεθερά}	<i>thìa</i> {θεία}	<i>scederfi</i> {ᾄδεσφι}
		Plurale		
Nom.	<i>i</i> {οῖ}	<i>pettheràde</i> {πεθεράδε}	<i>thiàde</i> {θειάδε=zie}	<i>scederfàde</i> {ᾄδεσφάδε=cugine}
Gen.	<i>to(n)</i> {τῶ(ν)}	<i>pettheràdo</i> {πεθεράδω}	<i>thiàdo</i> {θειάδω}	<i>scederfàdo</i> {ᾄδεσφάδω}
Acc.	<i>te(s)</i> {τές}	<i>pettheràde</i> {πεθεράδε}	<i>thiàde</i> {θειάδε}	<i>scederfàde</i> {ᾄδεσφάδε}

Aggettivi con il femminile in -α

	Singolare	
Nom.	<i>cinùrjo -a -o</i> {κινούριο -α -ο=nuovo}	<i>palèo -a -o</i> {παλαῖο -α -ο=anziano}
Gen.	<i>cinùrju -a -u</i> {κινούριου -α -ου}	<i>palèu -a -u</i> {παλαίου -α -ου}
Acc.	<i>cinùrjo -a -o</i> {κινούριο -α -ο=nuovo}	<i>palèo -a -o</i> {παλαῖο -α -ο}

	Plurale	
Nom.	<i>cinùrji -e -a</i> {κινούρjοι -ε -α}	<i>palèi -e -a</i> {παλαῖοι -ε -α}
Gen.	<i>cinùrjo -o -o</i> {κινούρjω -ω -ω}	<i>palèo -o -o</i> {παλαῖω -ω -ω}
Acc.	<i>cinùrju -e -a</i> {κινούρjου -ε -α}	<i>palèu -e -a</i> {παλαῖου -ε -α}

Aggettivi in *-ío -a -o* {-εῖο -α -ο}

	Singolare	Plurale
Nom.	<i>pachìo -a -o</i> {παχεῖο -α -ο=grasso}	<i>pachì -ie -ia</i> {παχοῖ -εῖε -εῖα=grassi}
Gen.	<i>pachìu -a -u</i> {παχεῖου -α -ου}	<i>pachìo -o -o</i> {παχεῖω -ω -ω}
Acc.	<i>pachìo -a -o</i> {παχεῖο -α -ο}	<i>pachìu -e -a</i> {παχεῖου -ε -α}

Aggettivi in *-o(s), -i, -o* {-ο(ς), -η, -ο}

		Singolare		
Nom.	<i>áspro -i -o</i>	ἄσπρο -η -ο=bianco	<i>áscimo -i -o</i>	ἄσθημο -η -ο=brutto
Gen.	<i>áspro -i -u</i>	ἄσπρου -η -ου	<i>áscimu -i -u</i>	ἄσθημου -η -ου
Acc.	<i>áspro -i -o</i>	ἄσπρο -η -ο	<i>áscimo -i -o</i>	ἄσθημο -η -ο
		Plurale		
Nom.	<i>áspri -e -a</i>	ἄσπροι -ε -α	<i>áscimi -e -a</i>	ἄσθημοι -ε -α
Gen.	<i>áspro -o -o</i>	ἄσπρω -ω -ω	<i>áscimo -o -o</i>	ἄσθημω -ω -ω
Acc.	<i>áspro -e -a</i>	ἄσπρο -ε -α	<i>áscimu -e -u</i>	ἄσθημοι -ε -α

Aggettivi in *ó(s), -i, -ó* {ό(ς), -ή, -ό}

		Singolare		
Nom.	<i>kaló -í -ó</i>	καλό -ή -ό=buono	<i>sceró -í -ó</i>	δσερó -ή -ό=secco
Gen.	<i>kalú -í -ú</i>	καλοῦ -ῆ -οῦ	<i>scerú -í -ú</i>	δσεροῦ -ῆ -οῦ
Acc.	<i>kaló -í -ó</i>	καλό -ή -ό	<i>sceró -í -ó</i>	δσερó -ή -ό
		Plurale		
Nom.	<i>kalí -é -á</i>	καλοῖ -έ -ά	<i>scerí -é -á</i>	δσεροῖ -έ -ά
Gen.	<i>kaló -ó -ó</i>	καλῶ -ῶ -ῶ	<i>sceró -ó -ó</i>	δσερῶ -ῶ -ῶ
Acc.	<i>kalú -é -á</i>	καλού -έ -ά	<i>scerú -é -á</i>	δσερó -έ -ά

Antichi aggettivi a due uscite, in -o(s) {-o(ς)} per il maschile e femminile, in -o(n) {-o(v)} per il neutro:

àjenno {ἄγεν-vo < ἄγεννος=sterile}
ajènasto {ἀγέναστο < ἀγίνωτος=acerbo}
ajòmosto {ἀγιόμοστο < ἀγέμιστος=vuoto, non riempito}
àgrasto {ἄγραστο < ἄγραπτος=non scritto}
ajìresto {ἀγύρεστο < ἀγύρευτος=trascurato}
akanùnisto {ἀκανούνιστο < ἀκανόνιστος=inosservato}
àkarpo {ἄκαρπο < ἄκαρπος=che non fa frutti}
akoscìnisto {ἀκοῤῥίνιστο < ἀκοσκίνιστος=non setacciato}
akùresto {ἀκούρεστο < ἀκούρευτος=non tosato}
àlasto {ἄλαστο < ἄλαστος=non arato, per un campo}
àlesto {ἄλεστο < ἀνάλεστος=non macinato}
amàlasto {ἀμάλαστο < ἀμάλακτος=intatto}
amètristo {ἀμέτρηστο < ἀμέτρητος=non misurato}
anàgrasto {ἀνάγραστο < ἀνάγραπτος=non scritto}
anàgrosto {ἀνάγρωστο < ἀναγνώριστος=ignoto}
anàlato {ἀνάλατο < ἀνάλατος=senza sale, non salato}
anàrmesto {ἀνάρμεστο < ἀνάρμεκτος=non munto}
anènghisto {ἀνένγιστο < ἀνέγγικτος=intatto}
àplito {ἄπλυτο < ἄπλυτο=non lavato}
aposcèpasto {ἀποῤῥέπαστο < ἀποσκέπαστος=scoperto}
apòtisto {ἀπότιστο < ἀπότιστος=non innaffiato}
àrrusto {ἄρρουστο < ἄρρωστος=malato}
àsamo {ἄσαμο < ἄσημος=senza segno distintivo}
àskasto {ἄσκαστο < ἄσκαπτος=non zappato}
àskoto {ἄσκοτο < ἄσκοτος=senza preoccupazione}
àskueto {ἄσκουετο < ἄσκεπτος=spensierato}
atthènisto {ἀθτένιστο < ἀκτένιστος=non pettinato}
àsperto {ἄσπερτο < ἄσπαρτος=non seminato}
atrìpito {ἀτρύπητο < ἀτρύπητος=non perforato}
ascipòvrito {ἀῤῥυπόβλυτο < ξυπόδυτος=scalzo}
àtsunno {ἄτσουννο < ἔξυπνος=sveglia}

afēnesto = {ἀφαίνεστο < ἀνύφαντος=non tessuto}

àcharo {ἄχαρο < ἄχαρος=sgraziato}

ètsero {ἔτσαιρο < εὕκαιρος=vuoto}

guddho {γοῦδῃο < κόλος=capro senza corna}

ìmero {ἥμερο < ἥμερος=docile}

ìmiso {ἥμισο < ἥμισος=mezzo, metà}

mindo {μύνδο < μύνδος=con piccole orecchie}

òtimo {ὄτοιμο < ἔτοιμος=pronta a partorire}

pìzilo {πίδζηλο < ἐπίζηλος=carino}

pràsino {πράσινο < πράσινος=verde}

stèrifo {στέριφο<στέριφος=sterile}

Aggettivi irregolari

		Singolare	
Nom.	<i>méga(s)</i> {μέγα(ς)=grande}	<i>megáli</i> {μεγάλη}	<i>méga</i> {μέγα}
Gen.	<i>méga- megálu</i> {μέγα - μεγάλου}	<i>megáli</i> {μεγάλη}	<i>méga</i> {μέγα}
Acc.	<i>méga</i> {μέγα}	<i>megáli</i> {μεγάλη}	<i>méga</i> {μέγα}
		Plurale	
Nom.	<i>megáli</i> {μεγάλοι=grandi}	<i>megále</i> {μεγάλε}	<i>megála</i> {μεγάλα}
Gen.	<i>megálo</i> {μεγάλω}	<i>megálo</i> {μεγάλω}	<i>megálo</i> {μεγάλω}
Acc.	<i>megálu</i> {μεγάλου}	<i>megále</i> {μεγάλε}	<i>megála</i> {μεγάλα}

		Singolare	
Nom.	<i>poddhí</i> {ποδδύ=molto}	<i>poddhí</i> {ποδδή}	<i>poddhí</i> {ποδδύ}
Gen.	<i>poddhú</i> {ποδδοῦ}	<i>poddhí</i> {ποδδῆ}	<i>poddhú</i> {ποδδοῦ}
Acc.	<i>poddhí(n)</i> {ποδδύ(v)}	<i>poddhí</i> {ποδδή}	<i>poddhí</i> {ποδδύ}
		Plurale	
Nom.	<i>poddhí</i> {ποδδοί=molti}	<i>poddhé</i> {ποδδέ}	<i>poddhá</i> {ποδδά}
Gen.	<i>poddhó</i> {ποδδῶ}	<i>poddhó</i> {ποδδῶ}	<i>poddhó</i> {ποδδῶ}
Acc.	<i>poddhú</i> {ποδδοῦ}	<i>poddhé</i> {ποδδέ}	<i>poddhá</i> {ποδδά}

Έναι το σπίτι όλο (κυούρη, μάνα, λεῃίδια, παππούδια, συγγενίδια, θίους-ε, ὄδεδερφάδια) όλοι εις μία τι λέγουσι, για τη μ-μίκκέδα, πια έναι το παιδί, ο

άντρα τι πάει καλά για 'κείνη, κίόλα σαν, πώς-ε τόσσα βιάγγια, εκείνή δεν την πάει.

Ο άντρα τι θέλει να πρανδεφτή με μία μικήεδα το λέγει του κίουρού τη του και ότου πώ λ-λέγεται «φτιάννουςι το πράντεμμα». Η γυναίκα όσε όλο τούτο δεν μετράει τίποτε. Και για όλη τη ζ-ζωή γλυκεία ο πρυκεία έχει να κρατή καλό το σπίτι για να κάμη παιδιά και να τα σηκώη, να φουδή τον άντρα τη στα χοράφια σαν σώννει, σαν ο άντρα δεν είναι στην όθενία, Τότε η ζωή γένεται πλεν όδερή γιατί η γυναίκα δεν είναι μαναχή γυναίκα μα κίόλα άντρα στο σπίτι και όδδου.

Τα παιδιά αρήνικα τι αφύννουςι πρήτα του καιρού την σχόλα, με ένα ζ-ζουγουάρι εγούδε ο προβατούκία ο με παρζάματα γιδίω περάννουςι τες ημέρε και τα χρόνια να τα πελήου για να βοδθήουςι λειβάδια, λειβάδια ο για την οδδεία. Αδα πάουςι στενά, στενά να κάμου ζημίαε με το διβόλι κάθε ημέρα. Περισσότερα σαν έχουςι δεκατέσσερα χρόνια, εις μία με τον κιούρη ο με λεδίδια ο άδδου φίλου χωρίζζωντο για την όθενία για την πρωτινή δουλεία που η ζωή όδερή και πρυκεία τα κάννει να φουσκώσου και να γεναστού άθρωποι πρήτα του καιρού.

Έχουςι όλοι τα γλυκεία συνουδία, νυχτανημέρα, την νοσταλγία του χούμα των παππούδων τω εκεί που εγεννήθαϊ και φουσκόσαϊ που εμήναϊ οι ρίζζε τι δεν θέλουςι ν' αφήκουςι να μαρένουςι, εκεί πού αφήκαϊ άθρωποι και μερίε τι τόσσου αγαπούσι και φαίνει πάντα ποδδύ μακρία η ώρα τι σώννου να ήυρου ο ν' αγκαλίουσι άθρωποι και μερίε τι κρατούσι σαν εικόνε στε κ-καρδίε.

Δεν είναι λύγοι εκείνοι τι σαν έχουςι μία δουλεία κράζζουςι γυναίκε και παιδιά και χερώννουςι μία κινούργη ζωή κόφτοντα τε ρίζε με το χορίο πού εγεννήθαϊ.

Chalònero (traduzione in italiano)

Disteso tra i monti che lo difendono dai venti, dorme sotto querce, castagni ed alti e grossi ulivi il paese di Filoscèno. Il sole lo ama e, non di rado, lo scruta con occhi splendenti.

Cinque, sei migliaia di anime vivono in case linde tutte unite una all'altra. Le strade sono strette e fatte di ciottoli e terra e nelle sue piazzette si trovano sempre, da aprile a Natale, vecchi e bambini.

I vecchi, quando è bel tempo, vi si siedono e raccontano i fatti passati. I ragazzi, che al mattino vanno a scuola, di pomeriggio escono per piazze e stradine e strillano giocando insieme e facendo danni. Le donne stanno in casa e tessono al telaio o vanno nei campi, negli orti, a irrigare o a sarchiare. Le ragazze più grandi sognano un buon matrimonio.

Gli uomini, la maggior parte, con un piccolo fagotto se ne vanno, da aprile a Natale, all'estero, e qui, trascorrendo una vita dura ed amara, lavorano per poter spedire un po' di soldi in paese.

I ragazzi maschi non frequentano la scuola per molti anni. Pochi la concludono ed ancora meno sono quelli che proseguono. Le ragazze, in gran parte concludono la scuola dell'obbligo, ma solo qualcuna va avanti perché le ragazze devono stare a casa ed imparare a comportarsi da donne, da madri. Per avere un buon matrimonio.

È tutta la famiglia (padre, madre, fratelli, nonni, cognati, zii, cugini) che si mette d'accordo per stabilire chi sarà il giovane della ragazza, il marito che andrà bene per lei anche quando, ed è un caso assai frequente, alla giovane non piace.

L'uomo che vuole sposarsi con una ragazza lo dice al padre di lei, ad un fratello, ad un altro componente della famiglia o ad un amico comune; così, come si dice, «aggiustano il matrimonio». La donna in tutto questo non conta nulla. E per tutta la sua vita, dolce o amara, dovrà avere cura della casa, dovrà mettere al mondo dei figli e farli crescere, aiutare suo marito nei campi, quando è possibile. Quando l'uomo non è all'estero; altrimenti la vita diventa più dura, perché la donna non sarà soltanto donna, ma anche «uomo» in casa e fuori.

I maschietti che abbandonano prima del tempo la scuola, con un paio di capre o pecore o piccole greggi, trascorrono i giorni e gli anni a portarle a pascolare per le campagne o in montagna. Altri gironzolano nelle stradine compiendo ogni giorno un'infinità di marachelle. Tanti, compiuti i quattordici anni, insieme al padre o a fratelli o ad amici, partono per l'estero, per il primo lavoro, dove la vita dura ed amara li fa crescere e divenire uomini anzitempo.

Avranno tutti la nostalgia della terra degli avi nella quale son nati e cresciuti, dove sono rimaste le radici, che per nulla vorrebbero proprio che morissero, e uomini e luoghi che amano intensamente. Sembra sempre assai lontano il momento in cui potranno vedere o abbracciare luoghi e persone che conservano come immagine il cuore.

Ma molti, quando hanno trovato un lavoro sicuro, fanno trasferire mogli e bambini ed iniziano una nuova vita tagliando le radici del paese natìo.

Ανοίῳσε μου κασπέῳῳνα να μπαίῳ ὀσσου

Ανοίῳσε μου κασπέῳῳνα να μπαίῳ ὀσσου
τι με τον κῳούρη σου θέλω να πλατέσω.
Θέλω να του ᾽ῳω το πράμα δικό σ-σου
και αν θελή, εῳώ ήρτα να σε πραντέσω.
Αν δεν θελή στο σπίτι σου δεν μπαίννω
ὀσσου,
θωρούμε πι ισσού έρκεται τ'απίσσου.
Βρε να μη πῳάσε τα λόῳια των δικῳ σ-σου,
κ' έκείνοι θέλου να μείνης-ε ὀσσου.
Εῳώ για σένα επέρασα το ρέμα,
γονάτια στα πόδια τη Π-πατρούνα,
Φάε, και πί', και στά καλά.

Aprimi fanciulla, fammi entrare in casa

Aprimi fanciulla, fammi entrare in casa
ché con tuo padre voglio parlare.
Voglio discutere del fatto tuo
e, se sarà d'accordo, io son venuto per
chiederti in sposa.
Se non vuole, non entrerò in casa,
vedremo chi ti verrà dietro.
Attenta a non prendere le parole dei tuoi,
loro vogliono che tu resti dentro.
Io, per te, ho attraversato il mare,
mi sono inginocchiato ai piedi della
Madonna.
Mangia, bevi e stammi bene.

(Canto tradizionale dei greci di Calabria)

Πουκαμπού

Ἦρθε η ὥρα
να χωριστώ, φίλοι.
Τίποτα δάκρυα.
Μη ρωτάτε που πάω.
Δεν το ὀθέρω.
Δεν παίρρω τίποτα μεθέμου.
Αφήνω στον καιρό,
όνειρα χαρρατιμένα.
Η αγάπη για τη ζωή
μυαχή μένει.
Πουκαμπού βγαίνει
έν' αστέρι λαμπουριστό.

Da qualche parte

E' giunta l'ora
del commiato, amici.
Nessuna lacrima.
Non chiedete dove andrò.
Non lo so.
Non porterò nulla con me.
Lascero al tempo
sogni dispersi.
L'amore per la vita
solo rimane.
Da qualche parte spunterà
una stella lucente.

(Poesia di Salvino Nucera, tratta dal libro *Chimàrri*, Catanzaro 1999)

Έλα, έλα μου κοντά

Εσού μίκκέδδα είσαι αν την οῤῥεία
κ' εγώ παιδί τι είμαι αν τον γιאלό.

Άρτε τι εγενάστης-ε μεγάλη,
εγώ θέλω να σε πραντευτώ.

Έλα, έλα μου κοντά,
τι εγώ είμαι μαναχό (δισ).

Ο ποταμό έρχεται αν την οῤῥεία
και κατεβαίννει κάτω στον γιאלό,
Όλα τα τσάρια τι είναι διτσαμένα,
έρχονται να πίου τον γλυκέίο νερό.

Έλα, έλα μου κοντά,
τι εγώ είμαι μαναχό (δισ).

Σαν έρχεται ο μήνα του Μαΐου,
όλο τον κόσμο φαίνεται χλωρό,
και κζόλα τα πουδζία τραγουδάου
γιατί ήρθε το καλόν καιρό.

Έλα, έλα μου κοντά,
τι εγώ είμαι μαναχό (δισ).

Σαν η ζωή δική μα είναι παλέα,
παρακαλούμε βιάτα το Χριστό,
δε θ-θέλω δε να φάω και δε να πίνω,
να κζουμηθώ μεθέ σου μαναχό.

Έλα, έλα μου κοντά,
τι εγώ είμαι μαναχό (δισ).

Vieni, vienimi vicino

Tu, ragazza, sei della montagna
e io sono un ragazzo della marina.

Ora che sei diventata grande,
io voglio sposarti.

Vieni, vienimi vicino,
che io mi sento solo (x2).

Il fiume viene dalla montagna
e scende giù alla marina.

Tutti i pesci che sono assetati,
vengono a bere l'acqua dolce.

Vieni, vienimi vicino,
che io mi sento solo (x2).

Quando viene il mese di maggio
tutto il mondo appare verde,
e pure gli uccelli cantano
perché è venuto il bel tempo.

Vieni, vienimi vicino,
che io mi sento solo (x2).

Quando la mia vita sarà vecchia
pregheremo sempre il Signore,
non voglio né mangiare né bere,
ma solo dormire con te.

Vieni, vienimi vicino,
che io mi sento solo (x2)

(Poesia di Mastr'Angelo Maesano)